

Mihai Eminescu

Făt-Frumos din lacrimă

În vremea veche, pe cînd oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decît în germenii viitorului, pe cînd Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pămîntului – în vremea veche trăia un împărat întunecat și gînditor ca miazănoaptea și avea o împărăteasa tînără și zîmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani de cînd împăratul purta război c-un vecin al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor și nepoților ura și vrajba de sînge. Cincizeci de ani, și numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrînit, slăbit de lupte și suferințe – împărat ce-n viața lui nu rîsese niciodată, care nu zîmbea nici la cîntecul nevinovat al copilului, nici la surîsul plin de amor al soției lui tinere, nici la poveștile bătrîne și glumețe a ostașilor înălbiți în bătălie și nevoi. Se simțea slab, se simțea și murind și n-avea cui să lese moștenirea urei lui. Trist se scula din patul împărătesc, de lîngă împărăteasa tînără – pat aurit, însă pustiu și nebinecuvîntat – trist mergea la război cu inima neîmblînzită; și împărăteasa sa, rămasă singură, plîngea cu lacrimi de văduvie singurătatea ei. Părul ei cel galben ca aurul cel mai frumos cădea pe sîinii ei albi și rotunzi, și din ochii ei albaștri și mari curgeau șiroaie de mîrgăritare apoase pe o față mai albă ca argintul crinului. Lungi cearcăne vinete se trăgeau împrejurul ochilor și vine albastre se trăgeau pe fața ei albă ca o marmură vie.

Sculată din patul ei, ea se aruncă pe treptele de piatră a unei bolte în zid, în care veghea, deasupra unei candelă fumegînde, icoana îmbrăcată în argint a Maicei durerilor. Înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenuncheate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată marea ei statură, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece și o supse în adîncul sufletului său. Din momentul acela ea purcese îngreunată.

Trecu o lună, trecură două, trecură nouă, și împărăteasa făcu un ficior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunei.

Împăratul surîse, soarele surîse și el în înfocata lui împărăție, chiar stătu pe loc, încît trei zile n-a fost noapte, ci numai senin și veselie; vinul curgea din butii sparte și chiotele despicau bolta cerului. Și-i puse mama numele Făt-Frumos din lacrimă.

Și crescă și se făcu mare ca brazii codrilor. Creștea într-o lună cît alții într-un an.

Cînd era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic, și buzduganul se rupse-n două. Atunci puse să-i facă altul mai greu, îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunei; căzînd din nori, nu se rupse de degetul voinicului.

Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă să se bată el singur cu oștile împăratului ce-l dușmănea pe tată-său. Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămeșă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mîndră pălărie cu flori, cu cordele și cu mărgelile rupte de la gîturile fetelor de-mpărați, își puse-n brîul verde un fluier de doine și altul de hore, și, cînd era soarele de două sulițe pe cer, a plecat în lumea largă și-n toiul lui de voinic.

Pe drum horea și doinea, iar buzduganul și-l arunca să spintece nourii, de cădea departe tot cale de-o zi. Văile și munții se uimeau auzindu-i cîntecele, apele-și ridicau valurile mai sus, ca să-l asculte, izvoarele își turburau adîncul, ca să-și azvîrle afară undele lor, pentru ca fiecare din unde să-l audă, fiecare din ele să poată cînta ca dînsul cînd vor șopti văilor și florilor.

Rîurile se ciorăiau mai în jos de brîiele melancolicelor stînce, învățau de la păstorul împărat doina iubirilor, iar vulturii, ce stau amuțiți pe creștetele seci și sure a stîncelor nalte, învățau de la el țipătul cel plîns al jelei.

Steteau toate uimite pe cînd trecea păstorașul împărat, doinind și horind; ochii cei negri ai fetelor se umpleau de lacrimi de dor; și-n piepturile păstorilor tineri, răzimați c-un cot de-o stîncă și c-o mîna pe bîta, încolțea un dor mai adînc, mai întunecos, mai mare - dorul voiniciei.

Toate steteau în loc, numai Făt-Frumos mergea mereu, urmărind cu cîntecul dorul inimii lui, și cu ochii buzduganul, ce sclipea prin nori și prin aer ca un vultur de oțel, ca o stea năzdrăvană.

Cînd era-n spre sara zilei a treia, buzduganul, căzînd, se izbi de o poartă de aramă și făcu un vuiet puternic și lung. Poarta era sfărîmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedea sclipind, de limpede ce era, un nisip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarand, încunjurat de un crîng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mîndru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă – atît de lucie, încît în ziduri răsfrîngea ca-ntr-o oglindă de argint: dumberavă și luncă, lac și țarmuri. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lîngă poartă; și-n aerul cel curat al serei tremurau din palat cîntece mîndre și senine. Făt-Frumos se sui-n luntre și, vîslind, ajunse pînă la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de brațe, și-n fiecare braț ardea cîte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era înaltă, susținută de stîlpi și de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mîndră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din cîte-un singur mărgăritar mare; iar boierii ce ședea la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, erau frumoși ca zilele tinereții și voioși ca horele. Dar mai ales unul din ei, cu fruntea-ntr-un cerc de aur bătut cu diamante și cu hainele strălucite, era frumos ca luna unei nopți de vară. Dar mai mîndru era Făt-Frumos.

– Bine te-am găsit, împărate, deși mă tem că nu te-oi lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greu, că destul ai viclenit asupra tatălui meu.

– Ba n-am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m-am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m-oi bate. Ci mai bine-oi spune lăutarilor să zică și cuparilor să împle cupele cu vin și-om lega frăție de cruce pe cît om fi și-om trăi.

Și se sărutară feciorii de-mpărați în urările boierilor, și băură, și se sfătuiră.

Zise împăratul lui Făt-Frumos:

– De cine-n lume te temi tu mai mult?

– De nime-n lumea asta, afară de Dumnezeu. Dar tu?

– Eu iar de nime, afară de Dumnezeu și de Mama-pădurilor. O babă bătrînă și urîță, care îmblă prin împărăția mea de mîna cu furtuna. Pe unde trece ea, fața pămîntului se usucă, satele se risipesc, tîrgurile cad năruite. Mers-am eu asupra ei cu bătalie, dar n-am isprăvit nimica. Ca să nu-mi prăpădească toată împărăția, am fost silit să stau la-nvoială cu ea și să-i dau ca bir tot al zecilea din copiii supușilor mei. Și azi vine ca să-și ieie birul.

Cînd sună miazănoaptea, fețele mesenilor se posomorîră; căci pe miazănoapte călare, cu aripi vîntoase, cu fața zbîrcită ca o stîncă buhavă și scobită de păraie, c-o pădure-n loc de păr, urla prin aerul cernit Mama pădurilor cea nebună. Ochii ei – două nopți turburi, gura ei – un hău căscat, dinții ei – șiruri de pietre de mori.

Cum venea vuind, Făt-Frumos o apucă de mijloc și o trînti cu toată puterea într-o piuă mare de piatra; peste piuă prăvăli o bucată de stîncă, pe care-o legă din toate părțile cu șapte lanțuri de fier. Înăuntru baba șuiera și se smulgea ca vîntul închis, dar nu-i folosea nimica.

Veni iar la ospăț; cînd prin bolțile ferestrelor, la lumina lunei, văzură două dealuri lungi de apă. Ce era? Mama-pădurilor, neputînd să iasă, trecea peste ape cu piuă cu tot și-i brăzda fața în două dealuri. Și fugea mereu, o stîncă de piatră îndrăcită, rupîndu-și cale prin păduri, brăzdînd pămîntul cu dîra lungă, pînă ce se făcu nevăzută în depărtarea nopții.

Făt-Frumos ospătă ce ospătă, dar apoi, luîndu-și buzduganul de-a umăr, merse mereu pe dîra trasă de piuă, pînă ce ajunse lîng-o casă frumoasă, albă, care steclea la lumina lunei în mijlocul unei grădini de flori. Florile erau în straturi verzi și luminau albastre, roșie-închise și albe, iar pintre ele roiau fluturi ușori, ca sclipitoare stele de aur. Miros, lumină și un cîntec nesfîrșit, încet, dulce, ieșind din roirea fluturilor și a albinelor, îmbătau grădina și casa. Lîngă prispă steteau două butii cu apă, iar pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe cînd o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunei, ea părea muiată într-un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau dintr-o furcă de aur și dintr-un fuior de o lînă ca argintul torcea un fir de o mătase albă, subțire, strălucită, ce semăna mai mult a o vie rază de lună, ce cutreiera aerul, decît a fir de tort. La zgomotul ușor al pașilor lui Făt-Frumos, fata-și ridica ochii albaștri ca undele lacului.

– Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea cu ochii limpezi și pe jumătate închiși, cât e de mult de când te-am visat... Pe când degetele mele torceau un fir, gândurile mele torceau un vis, un vis frumos, în care eu mă iubeam cu tine; Făt-Frumos, din fuior de argint torceam și eram să-ți Țes o haină urzită în descîntece, bătută-n fericire; s-o porți... să te iubești cu mine. Din tortul meu Ți-aș face o haină, din zilele mele, o viață plină de desmierdări.

Astfel, cum privea umilită la el, fusul îi scăpă din mână și furca căzu alături cu ea. Ea se sculă și, ca rușinată de cele ce zisese, mînilor ei spînzurau în jos ca la un copil vinovat și ochii ei cei mari se plecară. El se apropie de ea, c-o mînă îi cuprinse mijlocul, iar cu cealaltă îi desmierdă încet fruntea și părul și-i șopti:

– Ce frumoasă ești tu, ce dragă-mi ești! A cui ești tu, fata mea?

– A Mamei-pădurilor, răspunse ea suspinînd; mă vei iubi tu acuma, cînd știi a cui sunt? Ea încunjură cu amîndouă brațele ei goale grumazul lui și se uită lung la el, în ochii lui.

– Ce-mi pasă a cui ești, zise el, destul că te iubesc.

– Dacă mă iubești, să fugim atuncea, zise ea lipindu-se mai tare de pieptul lui; dacă te-ar găsi mama, ea te-ar omorî, și dac-ai muri tu, eu aș nebuni ori aș muri și eu.

– N-aibi frică, zise el zîbind și desfăcîndu-se din brațele ei. Unde-i mumă-ta?

– De cînd ai venit, se zbućiumă în piua în care-ai încuiat-o tu și roade cu colȚii la lanțurile ce-o închid.

– Ce-mi pasă! zise el răpezindu-se să vadă unde-i.

– Făt-Frumos, zise fata, și două lacrimi mari străluciră în ochii ei, nu te duce încă! Să te-nvăț eu ce să facem ca să învingi tu pe mama. Vezi tu buțile aste două? Una-i cu apă, alta cu putere. Să le mutăm una în locul alteia. Mama, cînd se luptă cu vrăjmașii ei, strigă cînd obosește: “Stăi, să mai bem cîte-oleacă de apă!” Apoi ea bea putere, în vreme ce dușmanul ei numai apă. De aceea noi le mutăm din loc: ea nu va ști și va bea numai apă în vremea luptei cu tine.

Precum au zis, așa au și făcut.

El se răpezi după casă.

– Ce faci, babă? strigă el.

Baba, de venin, se smulse o dată din piua-n sus și rupse lanțurile, lungindu-se slabă și mare pînă-n nori.

– A, bine că mi-ai venit Făt-Frumos! zise ea, făcîndu-se iar scurtă, ia, acum hai la luptă, acu om vedea cine-i mai tare!

– Hai! zise Făt-Frumos.

Baba-l apucă de mijloc, se lungi răpezindu-se cu el pînă-n nori, apoi îl izbi de pămînt și-l băgă în țărînă pîn-în glezne. Făt-Frumos o izbi pe ea și o băgă-n pămînt pînă în genunchi.

– Stăi, să mai bem apă, zise Mama-pădurilor ostenită.

Stătură și se răsufără. Baba bău apă, Făt-Frumos bău putere, ș-un fel de foc nestins îi cutreieră cu fiori de răcoare toți mușchii și toate vinele lui cele slăbite.

C-o putere îndoită, cu brațe de fier, o smunci pe babă de mijloc și-o băgă-n pămînt pînă-n gît. Apoi o izbi cu buzduganul în cap și-i risipi creierii. Cerul încărunți de nouri, vîntul începu a geme rece și a scutura casa cea mică în toate încheieturile căpriorilor ei. Șerpi roșii rupeau trăsning poala neagră a norilor, apele păreau că latră, numai tunetul cînta adînc, ca un proroc al pierzării. Prin acel întuneric des și nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mînilor ridicate și palidă. El se apropie de ea și-o cuprinse cu brațele lui. Ea căzu ca moartă de groază pe pieptul lui, și mînilor ei reci s-ascunseră-n sînul lui. Ca să se trezească, el îi sărută ochii. Norii se rupeau bucăți pe cer, luna roșie ca focul se ivea prin spărturile lor risipite; iar pe sînul lui, Făt-Frumos vedea cum înfloreau două stele albastre, limpezi și uimite – ochii miresei lui. El o luă pe brațe și începu să fugă cu ea prin furtună. Ea-și culcase capul în sînul lui și părea că adormise. Ajuns lîngă grădina împăratului, el o puse-n luntre, ducînd-o ca-ntr-un leagăn peste lac, smulse iarbă, fîn cu miroși și flori din grădină și-i clădi un pat, în care-o așeză ca-ntr-un cuib.

Soarele, ieșind din răsărit, privea la ei cu drag. Hainele ei umede de ploaie se lipise de membrele dulci și rotunde, fața ei de-o paloare umedă ca ceara cea albă, mînilor mici și unite pe piept, părul

despletit și răsfirat pe fin, ochii mari, închiși și adânciți în frunte, astfel ea era frumoasă, dar părea moartă. Pe acea frunte netedă și albă, Făt-Frumos presura câteva flori albastre, apoi șezu alături cu ea și-ncepu a doini încet. Cerul limpede – o mare, soarele – o față de foc, ierburile înmprospătate, mirosul cel umed al florilor învioșate o făceau să doarmă mult și lin, însoțită în calea visurilor ei de glasul cel plîns al fluierului. Când era soarele-n amiază, firea tăcea și Făt-Frumos asculta fericita ei răsufare, caldă și umedă. Încet, se plecă la obrazul ei și-o sărută. Atunci ea deschise ochii încă plini de visuri, și-ntinzîndu-se somnoroasă, zise încet și zîmbind:

– Tu aici ești?

– Ba nu sunt aici, nu vezi că nu sunt aici? zise el mai lăcrămînd de fericire.

Cum ședea el lîngă ea, ea-și întinse un braț și-i cuprinse mijlocul.

– Hai, scoală, zise el desmierdînd-o, e ziua-n amiaza-mare.

Ea se sculă, își netezi părul de pe frunte și-l dete pe spate, el îi cuprinse mijlocul, ea-i înconjură grumazul și astfel trecură printre straturile de flori și intrară în palatul de marmura al împăratului.

El o duse la împăratul și i-o arătă, spuindu-i că-i mireasa lui. Împăratul zîmbi, apoi îl luă de mîna pe Făt-Frumos, ca și cînd ar fi vrut să-i spuie ceva în taină, și-l trase la o fereastră mare, pe care vedea lacul cel întins. Ci el nu-i spuse nimica, ci numai se uită uimit pe luciul lacului și ochii i se împlură de lacrimi. O lebădă își înălțase aripele ca pe niște pînze de argint și cu capul cufundat în apă sfișia fața senină a lacului.

– Plîngi, împărate? zise Făt-Frumos. De ce?

– Făt-Frumos, zise împăratul, binele ce mi l-ai făcut mie nu ți-l pot plăti nici cu lumina ochilor, oricît de scumpă mi-ar fi, și cu toate astea vin să-ți cer și mai mult.

– Ce, împărate?

- Vezi tu lebăda ceea îndrăgită de unde? Tînr fiind, aș trebui să fiu îndrăgit de viață, și, cu toate astea, de cîte ori am vrut să-mi fac sama... Iubesc o fată frumoasă, cu ochii gînditori, dulce ca visele mării – fata Genarului, om mîndru și sălbatic ce își petrece viața vîînd prin păduri bătrîne. O, cît e de aspru el, cît e de frumoasă fata lui! Orice încercare de a o răpi a fost deșartă. Încearcă-te tu!

Ar fi stat Făt-Frumos locului, dar scumpă-i era frăția de cruce, ca oricărui voinic, mai scumpă decît zilele, mai scumpă decît mireasa.

– Împărate pré lunate, din cîte noroace-ai avut, unul a fost mai mare decît toate: acela că Făt-Frumos ți-i frate de cruce. Hai, că mă duc eu să răpesc pe fata Genarului.

Și-și luă cai ageri, cai cu suflet de vînt, Făt-Frumos, și era să plece. Atunci mireasa lui – Ileana o chema – îi zise încet la ureche, sărutîndu-l cu dulce:

– Nu uita, Făt-Frumos, că pe cît vei fi tu departe, eu oi tot plînge.

El se uită cu milă la ea, o mîngîie, dar apoi, desfăcîndu-se de îmbrăçoșările ei, se avîntă pe șeaua calului și plecă în lume.

Trecea prin codri pustii, prin munți cu fruntea ninsă, și cînd răsărea dintre stînci bătrîne luna cam palidă, ca fața unei fete moarte, atunci vedea din cînd în cînd cîte-o streanță uriașă atîrnată de cer, ce încunjura cu poalele ei vîrful vreunui munte – o noapte sfîrticată, un trecut în ruină, un castel numai pietre și ziduri sparte.

Cînd se luminează de ziuă, Făt-Frumos vede ca șirul munților dă într-o mare verde și întinsă, ce trăiește în mii de valuri senine, strălucite, care treieră aria mării încet și melodios, pînă unde ochiul se pierde în albastrul cerului și în verdele mării. În capătul șirului de munți, drept asupra mării, se oglindea în fundul ei o măreață stîncă de granit, din care răsărea ca un cuib alb o cetate frumoasă, care, de albă ce era, părea poleită cu argint. Din zidurile arcate răsăreau ferestre strălucite, iar dintr-o fereastră deschisă se zărea, printre oale de flori, un cap de fată, oacheș și visător, ca o noapte de vară. Era fata Genarului.

– Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea, sărînd de la fereastră și deschizînd porțile mărețului castel, unde ea locuia singură ca un geniu într-un pustiu, astă-noapte mi se părea că vorbesc c-o stea, și steaua mi-a spus că vii din partea împăratului ce mă iubește.

În sala cea mare a castelului, în cenușa vetrei, veghea un motan cu șapte capete, care cînd urla dintr-un cap s-auzea cale de-o zi, iar cînd urla din cîte șapte, s-auzea cale de șapte zile.

Genarul, pierdut în sălbatecele sale vânători, se depărtase cale de-o zi. Făt-Frumos luă fata în brațe și punînd-o pe cal, zburau amîndoi prin pustiuul lungului mării ca două abie văzute închegări ale văzduhului.

Dar Genarul, om nalt și puternic, avea un cal năzdrăvan cu două inimi. Motanul din castel mieuna dintr-un cap, iar calul Genarului necheza cu vocea lui de bronz.

– Ce e? îl întrebă Genarul pe calul năzdrăvan. Ți s-a urît cu binele ?

– Nu mi s-a urît mie cu binele, ci de tine-i rău. Făt-Frumos ți-a furat fata.

– Trebuie să ne grăbim mult ca să-i ajungem?

– Să ne grăbim și nu pré, pentru că-i putem ajunge.

Genarul încălică și zbură ca spaima cea bătrînă în urma fugiților. În curînd îi și ajunse. Să se bată cu el, Făt-Frumos nu putea, pentru că Genarul era creștin și puterea lui nu era în duhurile întunericului, ci în Dumnezeu.

– Făt-Frumos, zise Genarul, mult ești frumos și mi-e milă de tine. De astă dată nu-ți fac nimica, dar de altă dată... ține minte!

Și, luîndu-și fata alături cu el, pieri în vînt, ca și cînd nu mai fusese.

Dar Făt-Frumos era voinic și știa drumul înapoi. El se reîntoarse și găsi pe fată iar singură, însă mai palidă și mai plînsă ea părea și mai frumoasă. Genarul era dus iar la vînătoare cale de două zile. Făt-Frumos luă alți cai din chiar grajdul Genarului.

Astă dată plecară noaptea. Ei fugeau cum fug razele lunii peste adîncile valuri ale mării, fugeau prin noaptea pustie și rece ca două visuri dragi; ci prin fuga lor auzeau miautele lungi și îndoite ale motanului din vatra castelului. Apoi li se păru că nu mai pot merge, asemenea celor ce vor să fugă în vis și cu toate acestea nu pot. Apoi un nor de colb îi cuprinse, căci Genarul venea în fuga calului, de rupea pămîntul.

Fața lui era înfricoșată, privirea cruntă. Fără de-a zice o vorbă, el apucă pe Făt-Frumos și-l azvîrli în nourii cei negri și plini de furtună ai cerului. Apoi dispăru cu fată cu tot.

Făt-Frumos, ars de fulgere, nu căzu din el decît o mînă de cenușă în nisipul cel fierbinte și sec al pustiuului. Dar din cenușa lui se făcu un izvor limpede, ce curgea pe un nisip de diamant, pe lîngă el arbori nalți, verzi, stufoși răspîndeau o umbră răcorită și mirositoare. Dacă cineva ar fi priceput glasul izvorului, ar fi înțeles că jelea într-o lungă doină pe Ileana, împărăteasa cea bălaie a lui Făt-Frumos. Dar cine să înțeleagă glasul izvorului într-un pustiu, unde pînă-atunci nu călcase picior de om?

Dar pe vremea aceea Domnul îmbla încă pe pămînt. Într-o zi se vedeau doi oameni călătorind prin pustiu. Hainele și fața unuia strălucea ca alba lumină a soarelui; celălalt, mai umilit, nu părea decît umbra celui luminat. Erau Domnul și sf. Petrea. Picioarele lor înfierbîntate de nisipul pustiuului călcară atuncea în răcoarele și limpedele pîrau ce curgea din izvor. Pin cursul apei cu gleznele lor sfîșiau valurile pînă la umbratul lor izvor. Acolo Domnul bău din apă și-și spălă fața sa cea sfîntă și luminată și mînele sale făcătoare de minuni. Apoi șezură amîndoi în umbră – Domnul cugetînd la tatăl său din cer, și sf. Petrea ascultînd pe cugete doina izvorului plîngător. Cînd se sculară spre a merge mai departe, zise Sf. Petrea: “Doamne, fă ca acest izvor să fie ce-a fost mai înainte”.

“Amin!” zise Domnul, ridicînd mîna sa cea sfîntă, după care apoi se depărtară înspre mare, fără a mai privi înapoi.

Ca prin farmec peri izvorul și copacii și Făt-Frumos, trezit ca dintr-un somn lung, se uită împrejur. Atunci văzu chipul cel luminat al Domnului, ce mergea pe valurile mării, care se plecau înaintea lui, întocmai ca pe uscat; și pe sf. Petrea, care, mergînd în urma lui și învins de firea lui cea omenească, se uita înapoia sa și-i făcea lui Făt-Frumos din cap. Făt-Frumos îi urmări cu ochii pînă ce chipul Sf. Petrea se risipi în depărtare și nu se vedea decît chipul strălucit al Domnului aruncînd o dungă de lumină pe luciul apei, astfel încît dacă soarele n-ar fi fost în amiază, ar fi crezut că soarele apune! El înțelesese minunea învierii sale și îngenunchie înspre apusul aceluia soare dumnezeiesc.

Dar apoi își aduse aminte că făgăduise a răpi pe fata Genarului, și ceea ce făgăduiește voinicul anevoie o lasă nefăcută.

Deci se porni și înspre sară ajunse la castelul Genarului, ce strălucea în întunericul serei ca o uriașă umbră. El intră în casă... fata Genarului plîngea. Dar cînd îl văzu, fața ei se-nsenină cum se-nsenină o undă de o rază. El îi povesti cum înviase; atunci ea-i zise: “De răpit, nu mă poți răpi pînă ce nu-i avé un cal asemenea cu acela ce-l are tatăl meu, pentru c-acela are două inimi; dar eu am să-l întreb în astă sară de unde-și are calul, ca să poți și tu să capeți unul ca acela. Pînă atunci însă, pentru ca să nu te afle tată-meu, eu te voi preface într-o floare. El șezu pe un scaun, iar ea șopti o vrajă dulce, și, cum îl sărută pe frunte, el se prefăcu într-o floare roșie închisă ca vișina coaptă. Ea-l puse între florile din fereastă și cînta de veselie, de răsuna castelul tatălui ei.

Atunci intră și Genarul.

– Veselă fata mea? Și de ce ești veselă? întrebă el.

– Pentru că nu mai este Făt-Frumos ca să mă răpească, răspunse ea rîzînd.

Se puseră la cină.

– Tată, întrebă fata, de unde ai calul d-tale, cu care îmblî la vînat?

– La ce-ți trebuie s-o știi ? zise el încruntînd sprîncenele.

– Știi pré bine, răspunse fata, că nu vreau ca s-o știu decît numai ia-așa, ca s-o știu, pentru c-acu nu mai e Făt-Frumos să mă răpească.

– Știi tu că nu mă împotrivesc ție niciodată, zise Genarul.

Departa de-aicea, lîngă mare, șede o babă care are șapte iepe. Ea ține oameni cari să i le păzească un an (cu toate că anul ei nu e decît de trei zile), și dacă cineva i le păzește bine, ea-l pune să-și aleagă drept răsplată un mînz, iar de nu, îl omoară și-i pune capul într-un păr.

Chiar însă dacă păzește cineva bine iepele, totuși ea-l viclenește pe om, căci scoate inimile din caii toți și le pune într-unul singur, încît cel ce-a păzit alege mai întotdeauna un cal fără inimă, care-i mai rău decît unul de rînd... Ești mulțumită, fata mea?

– Mulțumită, răspunse ea zîmbind.

Totodată, însă, Genarul îi aruncă în față o batistă roșie, ușoară, mirositoare. Fata se uită mult în ochii tatălui său, ca un om care se deșteaptă dintr-un vis, de care nu-și poate aduce aminte. Ea uitase tot ce-i spusese tată-său. Însă floarea din fereastră veghea pintre frunzele ei ca o stea roșie prin încrețiturile unui nor.

A doua zi Genarul plecă iarăși des-dimineată la vînătoare.

Fata sărută murmurînd floarea roșie și Făt-Frumos născu ca din nimica înaintea ei.

– Ei, știi ceva? o întrebă el.

– Nu știu nimica, zise ea tristă și punînd dosul mînei pe fruntea ei, am uitat tot.

– Însă eu am auzit tot, zise el. Rămîi cu bine, fata mea; în curînd ne vom vedea iar.

El încălecă pe un cal și dispăru în pustii.

În arșița cea dogoritoare a zilei... văzu aproape de pădure un țînțar zvîrcolindu-se în nisipul cel fierbinte.

– Făt-Frumos, zise țînțarul, ia-mă de mă du pînă-n pădure, că ți-oi prinde și eu bine. Sunt împăratul țînțarilor.

Făt-Frumos îl duse pînă în pădurea prin care era să treacă.

Ieșind din pădure, trecu iar prin pustiu de-a lungul mării și văzu un rac atît de ars de soare, încît nu mai avea nici putere să se mai întoarcă-napoi...

– Făt-Frumos, zise el, aruncă-mă-n mare, că ți-oi prinde și eu bine. Sunt împăratul racilor.

Făt-Frumos îl aruncă în mare și-și urmă calea.

Cînd, înspre sară, ajunse la un bordei urît și acoperit cu gunoi de cal. Împrejur gard nu era, ci numai niște lungi țarușe ascuțite, din care șese aveau fiecare-n vîrf cîte un cap, iar al șeptelea fără, se clătina mereu în vînt și zicea: cap! cap! cap! cap!

Pe prispă o babă bătrînă și zbîrcită, culcată pe un cojoc vechi, sta cu capul ei sur ca cenușa în poalele unei roabe tinere și frumoase, care-i căuta în cap.

– Bine v-am găsit, zise Făt-Frumos.

– Bine-ai venit, flăcăule, zise baba sculîndu-se. Ce-ai venit? ce cauți? Vrei să-mi paști iepele poate?

– Da.

– Iepele mele pasc numai noaptea... Uite, chiar de-acu poți să pornești cu ele la păscut... Fată hăi! Ia dă tu flăcăului demîncatul ce i-am făcut eu și pornește-l.

Alături cu bordeiul era sub pămînt o pivniță. El intră în ea, și acolo văzu șapte iepi negre strălucite – șapte nopți, care de cînd erau nu zărise încă lumina soarelui. Ele nechezau și băteau din picioare.

Nemîncat toată ziua, el cină ce-i dăduse baba și-apoi, încălecînd pe una din iepi, mîna pe celelalte în aerul întunecos și răcoare al nopții. Dar încet, încet simți cum se strecoară un somn de plumb prin toate vinele lui, ochii i se painjiniră și el căzu ca mort în iarba pajiștei. El se trezi pe cînd mijeia de ziuă. Cînd colo, iepi nicăieri. El își credea capul pus în țepă, cînd vede ieșind dintr-o pădure-n depărtare cele șapte iepi alungate de un roi nemărginit de țîntari și un glas subțire-i zise:

– Mi-ai făcut un bine, și l-am făcut și eu.

Cînd se întoarse cu caii, baba începu să turbe, să răstoarne casa cu susu-n jos și să bată fata, care nu era de vină.

– Ce ai, mamă? întrebă Făt-Frumos.

– Nimica, zise ea, mi-a venit și mie toane. Asupra ta n-am nimica... sunt foarte mulțumită. Apoi intrînd în grajd, începu să bată caii, țipînd: Ascundeți-vă mai bine, bată-v-ar mama lui Dumnezeu, ca să nu vă mai găsească, ucigă-l crucea și mănînce-l moartea!

A doua zi porni cu caii, dar iar căzu jos și dormi pînă ce mijeia de ziuă. Desperat, era să ieie lumea-n cap, cînd deodată vede răsărind din fundul mării cei șapte cai, mușcați de-o mulțime de raci:

—Mi-ai făcut un bine, zise un glas, și l-am făcut și eu.

Era împăratul racilor.

El mîna caii-nspre casă și vede iar o priveliște ca-n ziua trecută.

Însă în cursul zilei roaba babei s-apropie de el și-i zise încet strîngîndu-l de mîna:

– Eu știu că tu ești Făt-Frumos. Să nu mai mănînci din bucatele ce-ți fierbe baba, pentru că-s făcute cu somnoroasă... Ți-o face eu altfel de bucate.

Fata, într-ascuns, îi făcu merinde, și-nspre sară, cînd era să plece cu caii, își simți ca prin minune capul treaz.

Spre miezul nopții se-ntoarse acasă, mîna caii în grajd, îi încuie și intră în odaie. Pe vatra cuptorului, în cenușă mai licurea cîțiva cărbuni. Baba sta întinsă pe laiță și înțepenită ca moartă. El gîndi c-a murit și-o scutură. Ea era ca trunchiul și nu se mișca de loc. El trezi fata, ce dormea pe cuptor.

– Uite, zise el, și-a murit baba.

– Aș! asta să moară!? răspunse ea suspinînd. Adevărat că acu e ca și moartă. Acu-i miazănoaptea... un somn amorțit îi cuprinde trupul... dar sufletul ei cine știe pe la cîte răspinteni stă, cine știe pe cîte căi a vrăjilor umblă... Pînă ce cîntă cucoșul, ea sugi inimile celor ce mor, ori pustiește sufletele celor nenorociți. Da, bădică, mîne și se-implinește anul, ia-mă și pe mine cu d-ta, că și-o fi de mare folos. Eu te voi scăpa din multe primejdii pe care și le gătește baba.

Ea scoase din fundul unei lăzi hîrbuite și vechi o cute, o perie și o năframă.

A doua zi de dimineață i se împlinise lui Făt-Frumos anul. Baba trebuia să-i dea unul din cai și-apoi să-l lase să plece cu Dumnezeu. Pe cînd prînzeau, baba ieși pînă în grajd, scoase inimile din cîteșisapte caii spre a le pune pe toate într-un tretin slab, căruia-i priveai prin coaste. Făt-Frumos se sculă de la masă și după îndemnarea babei se duse să-și aleagă calul ce trebuia să și-l ieie. Caii cei fără inimi era de un negru strălucit, tretinul cel cu inimile sta culcat într-un colț pe-o movilă de gunoi.

– Pe acesta-l aleg eu, zise Făt-Frumos, arătînd la calul cel slab.

– Da' cum, Doamne iartă-mă, să slujești tu degeaba!? zise baba cea vicleană. Cum să nu-ți iei tu dreptul tău? Alege-ți unul din caii iști frumoși... oricare-ar fi, și-l dau.

– Nu, pe acesta-l voi, zise Făt-Frumos, ținînd la vorba lui.

Baba scrișni din dinți ca apucată, dar apoi își strînse moara cea hîrbuită de gură, ca să nu iasă prin ea veninul ce-i răscolea inima peștiță.

– Hai, ia-ți-l! zise-n sfîrșit.

El se urcă pe cal cu buzduganul de-a umere. Părea că fața pustiului se ia după urmele lui și zbura ca un gînd, ca o vijelie pintre volburele de năsip ce se ridicau în urmă-i.

Într-o pădure îl aștepta fata fugită. El o urcă pe cal după dînsul și fugea mereu. Noaptea inundase pămîntul cu aerul ei cel negru și răcoare.

– Mă arde-n spate! zise fata.

Făt-Frumos se uită înapoi. Dintr-o volbură naltă, verde se vedeau nemișcați doi ochi de jeratec, a căror raze roșii ca focul ars pătrundeau în rărunchii fetei.

– Aruncă peria, zise fata.

Făt-Frumos o ascultă. Și deodată-n urmă-le văzură că se ridică o pădure neagră, deasă, mare, înfiorată de un lung freamăt de frunze și de un urlet flămînd de lupi.

– Înainte! strigă Făt-Frumos calului, care zbura asemenea unui demon urmărit de un blestem prin negura nopții. Luna palidă trecea prin nouri suri ca o față limpede prin mijlocul unor vise turburi și seci.

Făt-Frumos zbura... zbura neconținut.

– Mă arde-n spate! zise fata c-un gemăt apăsător, ca și cînd s-ar fi silit mult ca să nu spuie încă. Făt-Frumos se uită și văzu o bufniță mare și sură, din care nu străluceau decît ochii roșii, ca două fulgere lăntuite de un nor.

– Aruncă cutea, zise fata.

Făt-Frumos o aruncă.

Și deodată se ridică din pămînt un colț sur, drept, neclintit, un uriaș împietrit ca spaima, cu capul atingînd de nori.

Făt-Frumos vîjia prin aer așa de iute, încît i se părea că nu fuge, ci cade din înaltul cerului într-un adînc nevăzut.

– Mă arde, zise fata.

Baba găurise stîncă într-un loc și trecea prin ea prefăcută într-o funie de fum, a cărei capăt dinainte ardea ca un cărbune.

– Aruncă năframa, zise fata.

Făt-Frumos o ascultă.

Și deodată văzură în urmă-le un luciul întins, limpede, adînc, în a cărui oglindă bălaie se scâldea în fund luna de argint și stelele de foc.

Făt-Frumos auzi o vrajă lungă prin aer și se uită prin nori. Cale de două ceasuri – pierdută în naltul cerului – plutea încet, încet prin albastrul tăriei Miazănoaptea bătrînă, cu aripele de aramă.

Cînd baba înota smintită pe la jumătatea lacului alb, Făt-Frumos aruncă buzduganu-n nori și lovi Miazănoaptea în aripi. Ea cazu ca plumbul la pămînt și croncăni jalnic de douăsprezece ori.

Luna s-ascunse într-un nor și baba, cuprinsă de somnul ei de fier, se afundă în adîncul cel vrăjit și necunoscut al lacului. Iar în mijlocul lui se ridică o iarbă lungă și neagră. Era sufletul cel osîndit al babei.

– Am scăpat, zise fata.

– Am scăpat, zise calul cel cu șapte inimi. Stăpîne, adăogi calul, tu ai izbit Miazănoaptea, de a căzut la pămînt cu două ceasuri înainte de vreme, și eu simt sub picioarele mele răscolindu-se năsipul. Scheletele înmormîntate de volburele năsipului arzător al pustiilor au să se scoale spre a se sui în lună la benchetele lor. E primejdios ca să umbli acuma. Aerul cel înveninat și rece al sufletelor lor moarte v-ar pute omorî. Ci mai bine voi culcați-vă, și eu pîn-atuncea m-oi întoarce la mama, ca să mai sug înc-o dată laptele cel de văpaie albă a țîțelor ei, pentru ca să mă fac iar frumos și strălucit.

Făt-Frumos îl ascultă. Se dete jos de pe cal și-și așternu mantaua pe năsipul încă fierbinte.

Dar ciudat... ochii fetei se-nfundase în cap, oasele și încheieturile feței îi ieșise afară, pielița din oacheșă se făcuse vînată, mîna grea ca plumbul și rece ca un sloi de gheață.

– Ce ți-i? o întrebă Făt-Frumos.

– Nimica, nu mi-i nimica, zise ea cu glasul stins; și se culcă în năsip, tremurînd ca apucată. Făt-Frumos dădu drumu calului, apoi se culcă pe mantaua ce și-o așternuse. El adormi; cu toate acestea, i părea că nu adormise. Pelițele de pe lumina ochiului i se roșise ca focul, și prin el părea că vede cum luna se cobora încet, mărindu-se spre pămînt, pînă ce părea ca o cetate sfîntă și argintie, spînzurată din cer, ce tremura strălucită... cu palate nalte, albe... cu mii de ferestre trandafirii; și din

lună se scobora la pământ un drum împărătesc, acoperit cu prund de argint și bătut cu pulbere de raze.

Iară din întinsele pustii se răscoleau din năsip schelete nalte... cu capete seci de oase... învălitate în lungi mantale albe, țesute rar din fire de argint, încît prin mantale se zăreau oasele albite de secăciune. Pe frunțile lor purtau coroane făcute din fire de raze și din spini auriti și lungi... și încălcați pe schelete de cai, mergeau încet-încet... în lungi șiruri... dungi mișcătoare de umbre argintii și urcau drumul lunei, și se pierdeau în palatele înmărmurite ale cetății din lună, prin a căror ferești se auzea o muzică lunatecă... o muzică de vis.

Atunci i se păru că și fata de lîngă el se ridică încet... că trupul ei se risipea în aer, de nu rămîneau decît oasele, că, inundată de o manta argintie, apuca și ea calea luminoasă ce ducea în lună. Se ducea în turburea împărăție a umbrelor, de unde venise pe pământ, momită de vrăjile babei.

Apoi pelița ochilor lui se înverzi... se înnegri și nu mai văzu nimica.

Cînd deschise ochii, soarele era sus de tot. Fata lipsea și aieva. Dar în pustiul arid nechezea calul frumos, strălucit, îmbătat de lumina aurită a soarelui, pe care el acu o vedea pentru-ntîia oară.

Făt-Frumos se avîntă pe el, și-n răstimpul cîtorva gînduri fericite ajunse la castelul încolțit al Genarului.

De astă dată, Genarul vîna departe cale de șapte zile.

El o luă pe fată pe cal dinaintea lui. Ea-i cuprinse gîtul cu brațele ei și-și ascunsese capul în sînul lui, pe cînd poalele lungi ale hainei ei albe atingeau din zbor năsipul pustiei. Mergeau așa de iute, încît i se părea că pustiul și valurile mării fug, iar ei stau pe loc. Și numai încet se auzea motanul mieunînd din cîte șapte capetele.

Pierdut în păduri, Genarul își aude calul nechezînd.

– Ce e? îl întrebă.

– Făt-Frumos îți fură fata, răspunse calul năzdrăvan.

– Puté-l-om ajunge? întrebă Genarul mirat, pentru că știa că-l omorîse pe Făt-Frumos.

– Nu, zău, răspunse calul, pentru c-a încălecat pe un frate al meu, care are șapte inimi, pe cînd eu n-am decît două.

Genarul își înfipse pintenii adînc în coastele calului, care fugea scuturîndu-se... ca o vijelie. Cînd îl văzu pe Făt-Frumos în pustiul, zise calului său:

– Spune frăține-tău să-și arunce stăpînul în nori și să vină la mine, că l-oi hrăni cu miez de nucă și l-oi adăpa cu lapte dulce.

Calul Genarului îi necheză frățini-său ceea ce-i spusese, iar frate-său i-o spuse lui Făt-Frumos.

– Zi frățini-tău, zise Făt-Frumos calului său, să-și arunce stăpînul-n nori, și l-oi hrăni cu jăratec și l-oi adăpa cu pară de foc.

Calul lui Făt-Frumos o necheză asta frățini-său, și acesta azvîrli pe Genarul pînă în nori. Norii cerului înmărmuriră și se făcură palat sur și frumos, iar din două gene de nourii se vedea doi ochi albaștri ca cerul, ce răpezeau fulgere lungi. Erau ochii Genarului, exilat în împărăția cerului.

Făt-Frumos domoli pasul calului și așeză pe fată pe acela al tătîne-său. O zi încă, și ajunseră în mîndra cetate a împăratului. Lumea-l crezuse mort pe Făt-Frumos, și de aceea, cînd se împrăștie faima venirii lui, ziua-și muie aerul în lumină de sărbătoare și oamenii așteptau murmurînd la faima venirii lui, cum vuieste un lan de grîu la suflarea unui vînt.

Dar ce făcuse oare în vremea aceea Ileana împărăteasa?

Ea, cum plecase Făt-Frumos, s-a închis într-o grădină cu nalte ziduri de fier, și acolo, culcîndu-se pe pietre reci, cu capul pe un bolovan de cremene, plînsese într-o scaldă de aur, așezată lîngă ea, lacrimi curate ca diamantul.

În grădina cu multe straturi, neudată și necăutată de nimeni, născură din pietriș sterp, din arșița zilei și din secăciunea nopții flori cu frunze galbene și c-o culoare stinsă și turbure ca turburii ochi ai morților – florile durerii.

Ochii împărătesei Ilenei, orbiți de plîns, nu mai vedeau nimica, decît i se părea numai că-n luciul băiei, plină de lacrimile ei, vedea ca-n vis chipul mirelui iubit. Ci ochii ei, două izvoare secate, încetase de a mai vărsa lacrimi. Cine-o vedea cu părul ei galben și lung, despletit și împrăștiat ca

creții unei mantii de aur pe sînul ei rece, cine-ar fi văzut fața ei de-o durere mută, săpata parcă cu dalta în trăsăturile ei, ar fi gîndit că-i o înmărmurită zîină a undelor, culcată pe un mormînt de prund. Dar cum auzi vuietul venirei lui, fața ei se-nsenină; ea luă o mîină de lacrimi din baie și stropi grădina. Ca prin farmec, foile galbene ale aleilor de arbori și ale straturilor se-nverziră ca smarandul. Florile triste și turburi se-nălbiră ca mărgăritarul cel strălucit, și din botezul de lacrimi luară numele lăcrămioare. Împărăteasa cea oarbă și albă umblă încet prin straturi și culese în poale o mulțime de lăcrămioare, pe care apoi, așternîndu-le lîngă baia de aur, făcu un pat de flori.

Atunci intră Făt-Frumos.

Ea s-aruncă la gîtul lui, însă, amuțită de bucurie, ea nu putu decît să îndrepte asupra-i ochii săi stinși și orbi, cu care ar fi vrut să-l soarbă în sufletul ei. Apoi ea îl luă de mîină și-i arătă baia de lacrimi.

Luna limpede înflorea ca o față de aur pe seninul cel adînc al cerului. În aerul nopții, Făt-Frumos își spală fața în baia de lacrimi, apoi, învîlindu-se în mantaua ce i-o țesuse din raze de lună, se culcă să doarmă în patul de flori. Împărăteasa se culcă și ea lîngă el și visă în vis că Maica Domnului desprinsese din cer două vinete stele ale dimineții și i le așezase pe frunte. A doua zi, deșteptată, ea vedea...

A treia zi se cunună împăratul cu fata Genarului.

A patra zi era să fie nunta lui Făt-Frumos.

Un roi de raze venind din cer a spus lăutarilor cum horesc îngerii cînd se sfințește un sfînt, și roiuri de unde răsărind din inima pămîntului le-a spus cum cîntă ursitorile cînd urzesc binele oamenilor.

Astfel, lăutarii măiestriră hore nalte și urări adînci.

Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrămioarele sure ca mărgăritarul, mironosițele viorele și florile toate s-adunară, vorbind fiecare în mirosul ei, și ținură sfat lung cum să fie luminele hainei de mireasă; apoi încredințară taina lor unui curtenitor flutur albastru stropit cu aur. Acesta se duse și flutură în cercuri multe asupra feței miresii cînd ea dormea și-o făcu să vadă într-un vis luciu ca oglinda cum trebuia să fie-mbrăcată. Ea zîmbi cînd se visă atît de frumoasă.

Mirele-și puse cămașă de tort de raze de lună, brîu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea.

Și se făcu nuntă mîndră și frumoasă, cum n-a fost alta pe fața pămîntului.

Ș-au trăit apoi în pace și în liniște ani mulți și fericiți, iar dac-a fi adevărat ce zice lumea, că pentru feții-frumoși vremea nu vremuește, apoi poate c-or fi trăind și astăzi.

(M. Eminescu, *Făt-Frumos din lacrimă*, în M. Eminescu, *Poezii. Proză literară*, II, Ediție de P. Creția, Cartea Românească, București, 1978, pp. 262-279)